

A Vigilia beszélgetése Faragó Artúrral

Faragó Artúr (1967) tanulmányait a budapesti Hittudományi Egyetemen végezte, az utolsó évben Bécsben volt ösztöndíjas. 1991-ben szentelték pappá. Egyháztörténelemből doktorált. 13 évig szolgált káplánként és plébánosként, Vácon, Nagykátán, Endrefalván, Szolnokon és Varsányban. A Máltai Mentőszolgálat önkéntese. A Máltai Lovagrend káplánja. Jelenleg a váci egyházmegyében 2004-ben létrejött kórházlelkészi szolgálat vezetője.

Milyen céllal hozták létre a váci egyházmegye kórházlelkészi szolgálatát 2004-ben?

Beer Miklós püspök atyával határoztuk el, hogy valamit tennünk kellene a kórházban fekvő betegekért, hiszen léteznek már a börtönpasztoráció meg a tábori lelkészet is, kórházlelkészi szolgálat viszont még nincs, holott talán erre lenne a legnagyobb szükség. Úgy tudom, ez az egyetlen egységesen szervezett, egész egyházmegyére kiterjedő kórházlelkészi szolgálat a magyar egyházban. Kezdetben sok volt a félreértés, többen úgy gondolták, hogy ez a szolgálat a plébánosok ellen irányul, pedig erről szó sincs, a kórházlelkészi szolgálat újdonsága a lelkigondozói ellátás. A plébánosok munkájára méginkább számítunk, nagyon fontos szolgálat az, amikor saját egyházközségük tagjait felkeresik a kórházakban. És természetesen ők végzik a szentségi ellátást, kórházi szentmiséket.

Mennyien dolgoznak a szolgálatnál, és hány betegnek nyújtanak segítséget?

A szolgálat lelkigondozóit minden kórházban megtalálhatjuk. Az egyházmegye alkalmazásában állnak, nem a kórházak szűkös költségvetésétől veszik el a pénzt. Jelenleg 12 kórházban 14 állandó munkatársunk dolgozik, fő- vagy részállásban. Emellett pedig kezdettől fogva arra törekedtünk, hogy minél több önkéntest vonjunk be ebbe a szolgálatba. Az önkénteseink száma átlag 85. Ha nem lennének önkénteseink, nagy bajban lennénk, de ha még egyszer ennyi önkéntes dolgozna nálunk, akkor is bőven lenne nekik feladatuk. Az említett 12 kórházban a betegágyak száma 6500.

Melyek a kórházlelkészi szolgálat legfőbb feladatai?

Ott lenni személyesen a szenvedők mellett. Ez konkrétan leginkább a lelkigondozói munkát jelenti. Itt is előfordulnak félreértések, hiszen az egyházban ezen a téren mindenki „lelki gondozónak” tartja magát, de a mi szolgálatunk más, mint egyszerűen csak gondozgatni a másik ember lelkét. Nekünk speciális segítő beszélgetéseket kell folytatni a testi fájdalomtól szenvedő betegekkel, akik esetleg hit- vagy értékválsággal küzdenek, és akikbe erőt kell öntenünk. Ezt folyamatosan végzik a lelkigondozóink. Ez a fő irányunk. Saját, egyházmegyei kórházlelkészi beosztással kapcsolatban meg kell mondanom, hogy az ideális állapot az lenne, ha minden kórházban lenne egy kórházlelkész, főállásban, de ez sajnos elérhetetlen helyzet. Az én feladatom kettős. Egyrészt a munkahelyi vezetője vagyok a lelkigondozóknak. Ellenőrzöm a munkájukat, szervezem a továbbképzésüket, minden szükséges eszközzel ellátom őket, kezdve a számítógépes eszközöktől a szakkönyvekig próbálok nekik mindent megszerezni. A munkatársaim gyakran fordulnak hozzám a gondjaikkal, problémáikkal, sokszor én vagyok a lelkigondozóimnak a lelkigondozója. Másrészt a legtöbb kórházban én készítem el a többi paptestvérnek az időbeosztását, hogy mikor menjen misét tartani. Soha nem lehet ideális munkabeosztást elkészíteni, mert hol az egyiknek nem jó, hol a másiknak, gyakran cserélgetni kell. Az önkénteseknek megszervezem a nagy központi képzéseket, minden évben tavasszal van egy képzési napunk, a nyár végén pedig egy szakmai, amikor találkozunk egymással. Ez nagyon fontos, hiszen ilyenkor nyugodtan beszélgethetnek is egymással, megoszthatják egymással a gondjaikat, örömeiket. Ezek mellett tartom a kapcsolatot a kórházi vezetőkkel, amennyire szükséges. Előfordul, hogy egyes kórházakban majdnem minden héten meg kell beszélünk valamilyen problémát, más helyeken viszont csak háromévente találkozom a kórházi vezetőkkel, mert a viszonylag kedvező körülmények

nem teszik szükségessé, hogy sűrűbben beszélgessek velük. Ugyanakkor szeretnék többet lenni a betegek között, mert úgy érzem, erre van hivatásom, de sokszor szaladás az egész munkám. Gyakran előfordul, hogy találkozom a betegekkel, de máris rohannom kell, valami egyéb, a kórházlelkészi szolgálattal összefüggő sürgős ügyet elintézni. Amit azért többé-kevésbé tartani tudok, az az, hogy havonta egyszer minden kórházba eljutok. Itt Vácott minden hétfőn bent vagyok a Jávorszky kórházban, pénteken az irgalmas rendiben, vasárnap én mondom a kórházi misét, és segíték a közelben szolgáló atyáknak.

Milyen élmények hatására lett kórházlelkész?

Ebben jelentős szerepet játszottak a saját betegségeim. Nincs szó nagy tragédiákról, de éppen mielőtt kispap lehettem volna, a szemeimet többször megoperálták. Sérvműtétekkel is voltam kórházban, s van egy krónikus gerincsérvem is. Így a saját betegségeimen keresztül tapasztaltam meg, hogy milyen jó érzés az, ha az emberhez elesettségében szól valaki néhány kedves, biztató szót, vagy hogy megélhesse ilyenkor a szentségi találkozásokhoz való igényét is. Aztán meg Vácott voltam először káplán, ezelőtt húsz éve. A plébániánkhöz tartozott a városi kórház elfekvő részlege, ide minden pénteken bementem, áldoztattam, gyóntattam, beszélgettem a betegekkel. Ezek rendkívül fontos, meghatározó élmények voltak az életemben. Plébánosként is nagyon szerettem az elsőpéntekeseket. Ezeken kívül szintén lényeges része az életemnek, hogy most már tizenkét éve dolgozom a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Mentőszolgálatánál önkéntesként, s itt rengeteg megrázó, testet-lelket próbára tevő esettel találkozom.

Mennyiben más a kórházpasztoráció, mint a hagyományos lelkipásztorkodás?

Nagyon sokban más. A mondás szerint süllyedő hajón ritkán van ateista. Itt is azt éljük meg, hogy a betegségben, a bajban átértékelődnek a dolgok. Ez teljesen eltérő, van aki egy vakbélgyulladásnál jobban kétségbe van esve, határhelyzetnek érzi ezt, mint egy utolsó stádiumban lévő rákos beteg. Sokkal több emberi szükségállapottal találkozunk, ami jobban kihegyeződik az Isten világa felé, mint egy hétköznapi lelkipásztorkodásban. Ugyanakkor egysíkúbb is a kórházi lelkipásztorkodás. Plébánosként az ember a legkülönbözőbb élethelyzetekkel találkozik, a legkülönbözőbb generációkkal, kisgyermektől kezdve a fiatalokig, felnőttekig, öregekig bezáróan, kórházlelkészként viszont főleg a szenvedés világával, s azért zömében idősebb emberekkel. Ez egyrészt időnként nyomasztó, ugyanakkor az embernek a mindennapi tevékenysége, a baráti köre segít helyreállítani a mérleget. A saját magam számára is speciális helyzet ez a fajta lelkipásztorkodás. Ha szabad azt mondanom, jól érzem magam az egészségügy világában, nem idegen számomra ez a terület, az említett mentőzés kapcsán például. Nagyon érdekes megtapasztalni, hogy az emberek hogyan viselkednek a szenvedés kapcsán, látni azt, ahogyan a gondolkodásmódjuk, a mentalitásuk, az értékek sorrendje teljesen megváltozik az életükben, és gyakran tartósan is, tehát nem csak addig kapaszkodnak az Istenbe, amíg betegek, amíg krízishelyzetben vannak, hanem később is.

Milyen a kapcsolatuk az orvosokkal, ápolókkal, technikai dolgozókkal?

Ez is különleges, nem mindennapos. Miért viszonyul vajon valaki úgy a beteghez, ahogy? Miért lesz egy orvos vagy egy ápoló kiégett? Őket ugyanúgy próbálni kell megérteni, mint ahogy csodálattal adózni azok iránt, akik szívvel-lélekkel végzik a munkájukat, a legnehezebb körülmények közepette is.

A tavalyi évben megjelent az Etalon Kiadónál egy film a II. János Pál pápa által szentté avatott Giuseppe Moscati olasz orvos életéről, aki a XX. század első harmadában Nápolyban gyógyított, s vallotta, hogy az egészségügyben is a legfontosabb a szeretet. Ez is a film címe: A szeretet gyógyít.

Láttam a filmet, kitűnő, s teljesen egyetértek ezzel. Az, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésünkre az egészségszolgáltatásban, gyakran teljesen eltörpül amellest, hogy miként állunk hozzá a betegekhez. Lehet a legcsodálatosabb számítógépes, lézeres vizsgáló- meg

operáló berendezés, ha hiányzik a szeretet, a gondos törődés, nem sokat ér. Gyakran csak egy-két jó szó, mondat kell a betegnek, hogy azt szeretettel közöljék vele. Nehéz mit kezdeni azzal, amikor a betegek panaszkodnak – és kiderül, hogy jogosan –, hogy durvasággal találkoznak az ápolók részéről. Nagyon nehéz ilyenkor odamenni az ápolókhoz, és elmondani nekik ezt. Nem is vagyok rá följosítva, nem ez a küldetésem, hogy az észet osztogassam az ápolói feladatok mellé. Nem könnyű körbejárni ezt a kérdést, hogy miért ingerült, vagy érzéketlen egy ápoló a beteggel szemben. Előfordult, hogy elbeszélgettem egyikükkel és kiderült, hogy súlyos családi problémákkal érkezik reggelente a munkahelyére, amitől képtelen függetleníteni magát. S mindez a betegen csattan. Ha frusztrált az ápoló és frusztrált a beteg is, abból jó dolog nehezen jöhet ki. Előfordul az is persze, hogy a beteg – helyzetéből fakadóan – mást várna a kórháztól, ugyanakkor látjuk, hogy milyen helyzetben van ma a magyar egészségügy. Nyugatabbra negyven betegre hét-nyolc ápoló jut, nálunk egy.

Egy kórházlelkésznek tehát egyaránt ápolnia kell a betegeket, illetve az egészségügyi dolgozók lelkét is?

Igen, s természetesen a hozzátartozókat is, hiszen rengeteg kérdéssel jönnek hozzánk. Meg kell tapasztalniuk, látniuk, hogy az a szeretett férj, feleség, szülő, akivel addig megosztotta a mindennapjait, gondolatait, érzéseit, most egyszer csak elmúlik az életéből. Egy gyermek, aki eddig nem – vagy alig – törődött a szüleivel, most kénytelen megtapasztalni, hogy mások próbálják megadni a szüleinek azt, amit ő elmulasztott az évek hosszú során.

Vagyis a szülő megkapja azt a gondoskodást, szeretetet a kórházi személyzettől, amit a gyerek nem adott meg neki. Ez vagy dachoz vezethet, vagy inkább öntisztulási folyamathoz?

Mindkét dolog előfordul. Először az történik, hogy a hozzátartozó számon kéri az ápoló személyzettől azt, amit ő maga nem adott meg, hogy ők dolgoznak, végzik rendesen a feladatukat, vagyis mindazt megteszik, amit meg tudott volna tenni, de valamilyen oknál fogva mégsem tette meg. Vannak példák rá, hogy ha a beteg jobban lesz és hazamegy, az addig vele szemben mulasztó hozzátartozó igyekszik jóvátenni a mulasztásait, és gondozza a szülőt vagy házastársat.

Tudjuk, hogy a szenvedésből minden szörnyősége ellenére jó is fakadhat, általa átértékeljük az életünket, felfedezzük a valódi értékeket, az igazán fontos dolgokat, jobbá válhatunk. Talán ezért is szerepel Isten tervében a szenvedés?

Ez egyértelműen így van. Babits Mihály írta, hogy „Szenvedni annyi, mint diadalt aratni/, Óh hány éles vasnak kell rajtunk faragni/, míg méltók nem leszünk/, hogy az Ég királya beállítson majdan szobros csarnokába.” Egy fiatalember jut eszembe, akinek a felesége már a második gyermeküket várta, de ennek ellenére továbbra is könnyelmű, senkiért felelősséget nem érző ifjúként száguldott az autójával, továbbra is bulizott a haverjaival. Egyszer aztán súlyos balesetet szenvedett, amelyben nemcsak az autóját törte össze, hanem önmagát is. Ekkor magába szállt, s rádöbrent, hogy az „édes élet” hajszolásán kívül vannak más dolgok is az életben, kötelezettségei vannak a felesége, a már meglévő és a hamarosan megszületendő gyermeke iránt. Nem ismerem a későbbi életútját, de akkor, ott, a kórházi ágyon, amikor mindezt elmondta nekem, úgy láttam, teljesen őszintén gondolja, hogy alapvetően változtat az életén. Ennél mélyebb és komolyabb élethelyzetek is vannak, amikor az ember a legsúlyosabb betegségekben, vagy abból gyógyulóban döbben rá, hogy ezentúl másképp kellene élnie. Vagy éppen nem a felépülés felé haladva, de mégis, képes arra, hogy átgondolja, rendezze az addigi, és immár lezárulóban lévő földi életét. Ez nagyon szép folyamat, s mi, lelkigondozók gyakran ennek lehetünk a részesei, a kísérői, ahogyan az ember a gyermekkorától kezdve végig rendezi, összegzi a megtett útját, és szinte egy ítéletet is kimond saját maga fölött, hogy hogyan élt, és ezt a mi jelenlétünkben, velünk megosztva viszi az Isten elé.

Mennyire van igény az Önök szolgálatára?

Nagyon nagy igény van, alig tudjuk ellátni a szolgálatunkat. Ha csak arra gondolunk, hogy Nyugaton kórházi osztályonként van lelkigondozó, amellett, hogy minden osztályon van pszichológus meg szociális munkás... Már csak emiatt is szükség lenne a lelkigondozói szolgálat bővítésére. Harminc-negyven emberrel lehet beszélgetni egy hét alatt. Ez nagyon kevés. Vannak, akiket többször meg kell, kellene látogatni, hogy eredményesebb legyen a kísérő folyamat. Papként is azt érzem, hogy nagyon sok feladatunk van. A papság fogyásával egyre inkább megtapasztaljuk, hogy milyen sok munkánk lenne. Azt, hogy például a papnak a szolgálatát akár egy kórházban is, civilek, világi munkatársak végezzék, sajnos nem tudjuk megoldani. Papként én még lelkigondozó is vagyok, és másképp közelítek a beteghez, mint a civil munkatársam, aki esetleg családanya-, vagy családapa. A beteg is másképp viszonyul hozzánk. Mást mond el és másképp egy papnak, mint egy civilnek. Nem nagyon tudjuk ebben egymást pótolni, mindnyájunkra szükség van, vagy szükség lenne, s nagy az igény a kórházban a papra is és a civil lelkigondozóra és önkéntes segítőre is. Az is lényeges, hogy nem csak katolikus, nem csak keresztény és nem csak vallásos emberekhez fordulunk, hanem mindazokhoz, aki megszólít bennünket vagy aki odafordulásra kész. A vallástalan, megkereszteletlen emberekkel is elbeszélgetek az életük, vagy az általa követett értékek mély válságáról. Lehet, hogy ő megkereszteletlenül éppen azért szólít meg engem, mert pap vagyok. Vagy éppen emiatt nem velem áll szóba, hanem inkább a világi munkatársammal. Több változat is lehetséges, de mindenképpen sok feladatunk van, s minél tovább vagyunk egy kórházban, az egészségügyi személyzet annál jobban kezeli egyenrangú munkatársnak a lelkigondozót. S minél jobban ismerik, annál több feladatot adnak neki. Orvosok szólítják meg őt, hogy melyik beteghez menjen, vagy a hozzátartozók kérik őt meg, gyakran pedig a beteg várja már, hogy találkozhasson vele.

Bizonyára találkozunk szélsőséges esetekkel, amikor egy fiatal házastárs veszi el a párját, vagy szülnék a gyereküket. Ilyenkor mit tudnak mondani?

Az ehhez hasonló éles helyzetekben nem lehet igazán okos tanácsot adni. Az én válaszom, az én megoldásom az az én utam. Abban próbálok az itt maradt hozzátartozóknak segíteni, hogy találják meg a saját megoldásukat. Azokat az értékeket keressük meg az életben számára kapaszkodóként, amelyeket használni tud a fádalma enyhítése érdekében. Van aztán olyan is, amikor nem tudunk semmi okosat mondani, vagy pedig nem jól segítünk. Előfordul az is, hogy csak együtt gyászolunk, mert hirtelen nincsen kapaszkodó, egy házastárs, vagy egy gyerek elvesztésénél, vagy ami az egyiknek az, azt a másik nem fogadja el.

Hitünk szerint Jézus Krisztus önként vállalt kereszthalálával megváltott minket a bűneinktől, s legyőzte a halál, odaát az örök élet reménye vár ránk. Ám maga Jézus is sírt, amikor Lázár meghalt, mielőtt feltámasztotta volna. A halál, a szeretett lény elvesztése nagy fájdalom a hívő ember számára is. Hogy lehetséges ezt a két dolgot összhangba hozni?

Lehetséges, de csak akkor, ha az ember nem kész megoldásai recepttel megy oda a gyászolóhoz. Az egyházi körökben gyakran ösztönösen megjelenő kegyes, szirupos megközelítés nem sokat ér ilyenkor, sőt, szinte semmit sem. Ezzel ellentétben éppen az emberségünkből, annak sebezhetőségéből kiindulva tudunk olyan megoldásokat találni, amelyben felfedezzük, hogy az emberségünkben már ott van maga Jézus Krisztus is. Nem kész recepttel megyünk oda a szeretett lény elvesztése miatt szomorú, összetört hozzátartozóhoz, hanem azzal a mentalitással, hogy mi magunk is, mint lelkigondozók, a saját magánéletünkben próbáljuk megélni a vallásosságunkat minél szebben és előbb, és akkor ezt a másik is észreveszi. Felismeri azt, hogy nem csupán egy ember ült le melléje, hanem egy testvére, aki valóban együttérez az ő fájdalmával, valóban hisz, s akkor már képesek vagyunk közösen a hitbe kapaszkodni.

Milyen tapasztalataik vannak, mennyire viszi a betegség közelebb a hívőt Istenhez, a hitetlen esetében pedig érvényesül-e a zuhanó repülőben nincsen ateista igazsága?

A betegség, a szenvedés általában közelebb viszi az embert Istenhez, akár hívő, akár hitetlen. A hitetlen lehet, hogy megfogalmazza azt, hogy ő még nem tudja megnevezni az Istent, de mégis hisz valami természetfölöttiben. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy az az ember, aki kétségbe esik, az távolabb is kerülhet az Istentől, szembefordul vele. Ez általában azért múló állapot, az első lesújtó hír ijedtsége. Egyrészt van egy közhelyes megfogalmazás, ami csak áldog, amikor a hívő, idős néni elmeséli a papnak, hogy ő mindig befizeti az egyházi adót, még hétköznap is elment a templomba, mindig szokott gyónni meg áldozni, hát akkor az Isten most miért veri meg a betegséggel? Ez felszínes dolog, mert valójában ő sem gondolja komolyan, hogy megverte őt az Isten, meg azért továbbra is hisz az Istenben. Előfordul azonban, hogy az ember akarattal fogalmazza meg úgy magának, hogy a betegsége eltávolítja az Istentől. Ők azok, akik egész addigi életükben dacoltak Istennel, vagy nem jutottak el az őszinte hithez. Ők szokták hangoztatni, hogy ha létezne Isten, akkor nem engedte volna meg a koncentrációs táborokat, vagy a Gulágot, meg még ezernyi szörnyűséget. Ilyen típusú emberekkel is találkozunk, akik nem értik meg azt, hogy pont a legnagyobb szenvedésben is ott van mellettük az Isten, akkor van a legközelebb hozzájuk, s azért nem értik meg, mert ez nem értelem kérdése, hanem az érzelemé, meg a hité.

Bizonyára vannak betegek, akiknek egész életét végigkíséri a szenvedés. Mennyire hat esetükben az ismert mondás, hogy akiket szeret az Isten, azokat különösen sok szenvedéssel sújtja? Vagy azt mondják, hogy inkább ne szeresse őket annyira az Isten?

Ilyenkor is azt próbáljuk megértetni a hozzátartozóval és a beteggel is, hogy gondolják végig, mit kaptak egymásról, és mit kapnak most? Egy fogyatékos gyereket több évtizeden keresztül ápoló, gondozó szülőnek borzasztó nehéz lehet átélni a mindennapokat, sok szenvedéssel jár, de a nagy dolog az, ha észreveszi közben, hogy mennyi minden jót és szépet is kapott eközben a másiktól. Rengeteg kedvességet, szeretetet, olyan módon, amit egy egészséges ember nem tudna úgy megadni. Ezeket a szép pillanatokot próbáljuk velük összefoglaltatni és kimondatni. A szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermeküket nevelők többsége azért az átlagosnál jóval mélyebben hívő ember, és ők maguk szokták megfogalmazni, hogy semmi pénzért nem cserélnének az egészséges gyermeket nevelő szülőkkel, mert nem tudják szóval kifejezni azt a sok szépet és jót, amit a beteg gyermeküktől kaptak.

Az egyik ismerősöm azt mondta, látta a beteg feleségét rettenetesen szenvedni, és szerinte ha egy ilyen szituációt mindenki átélne, sokkal kevesebb lenne a földön a gonoszság, mert az irgalom érzése jobban meggyökerezne az emberi szívekben.

Ez alapvetően igaz, de nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy nem mindenki képes az érzelmi gazdagságra megélésére. Néhány évvel ezelőtt karácsony környékén a váci piarista gimnáziumból látogattak el a városi kórházba végzős diákok. Minden emeleten megálltak, énekeltek, karácsonyi verseket mondtak. A koruknak megfelelő lazasággal, nyegleséggel érkeztek a kórházba, vidámkodva, nevetgélve, nem tisztelve a hely szellemét. A második-harmadik osztálynál aztán a leginkább nevetgélők szemében láttam először a könnyecskéket. Náluk biztos, hogy megvolt ez az empatikus készség, s megérezték és átélték, hogy mi játszódhat le a szenvedő emberben. Nagyon sok embert azért megfog a kórházi milió, a szenvedés látványa megérinti a szívüket, sokan ezért jelentkeznek önkéntesnek is. Mások meg éppen azért nem jönnek, nem mernek eljönni beteglátogató önkéntesnek, mert annyira megindítja a másik ember szenvedése, hogy azt mondják – és ebben igazuk is van –, annak, hogy ők is sírjanak, meg a beteg is, nincs értelme, ezzel nem segítenek a szenvedő emberen. Az mindig jó, ha a beteg érzi és látja rajtunk, hogy együtt tudunk vele érezni, de az is kell, hogy segítsünk neki előrébb jutni egy kicsikét.

Az érzelmi azonosulás mellett tehát szükség van az önök szolgálatában egy kevéske kívülről látásra is?

Ha teljesen azonosulok a beteggel, akkor nem tudok rajta segíteni, de akkor sem, ha teljesen közömbös vagyok a szenvedése iránt. Ebben a hivatásban nagyon nehéz meghatározni, hogy

mi a helyes, illetve mi a helytelen, annyira az egyéntől, meg a másik beteg személyiségétől függő dolog. Nyilvánvaló, hogy kell egy kis távolságtartás. Buta képpel azt mondhatnám, hogy az összes beteget nem hozhatom magammal haza délután négykor a kórházból. Nemcsak azért, mert nekem is ki kell kapcsolódnom, mással foglalkoznom, hanem azért is, mert teljesen lekötne, és másnap nem tudnék hozzájuk ugyanúgy odamenni. Kell egy kis távolságtartás, akkor tudok nekik valóban segíteni, ha kívülről is képes vagyok látni őket. A beteg és a vele foglalkozó lelkigondozó között hol közeledésre, hol pedig távolodásra van szükség, egy kicsit együtt sírok vele, utána pedig végiggondolom, hogy mi indított engem erre, és őt is, majd megint közelebb lépek hozzá.

A világban folyamatosan jelenlévő szenvedés örök misztérium. Megnyugtató magyarázat helyett bölcsen el kell fogadnunk, hogy Isten nem tár fel mindent előttünk?

Azt hiszem, megmaradunk ebben a rejtélyes világban. A szenvedés nagyon nagy kérdés, Isten ezt a kérdést nem válaszolta meg, illetve a válasza az, hogy odaadta Jézust is szenvedni. Ez egyrészt válasz, másrészt nekünk embereknek mindig az a vágyunk, hogy mindent tudni akarunk, mindennek a végére akarunk jutni, olyan dolgoknak is, melyekről csak sejtéseink lehetnek. Legalábbis itt Nyugaton így gondolkozunk. A keleti ember az megvan úgy is, hogy nem akar mindent megérteni. Mi viszont mindent meg akarunk érteni. A válasz ez esetben valóban Jézus Krisztus, ha az ő áldozatát megértem, akkor megértem a szenvedést, de nem biztos, hogy teljesen képes vagyok felfogni azt, hogy Jézus Isten Fiaként mindenféle kutakodás és okoskodás nélkül önként vállalta a szenvedést értünk, emberekért, a mi megváltásunkért. Az én tapasztalatom szerint a valódi hívő jobban megérti a szenvedés értelmét, hiszen azért mi csak állandó edzésben vagyunk, az Igével való rendszeres találkozás révén. A falusi naiv vallásossággal nekem vannak fenntartásaim. Én magam is szeretek mindent racionálisan megmagyarázni, de nagyon örülök, amikor nem sikerül semmit sem megmagyaráznom. Éppen ezért nagy élmény számomra, amikor a kórházban találkozom egy a maga módján végtelenül egyszerűen vallásos, falusi asszonnyal, aki azt mondja: a Jóisten is szenvedett, akkor hogyan kéne nekem is szenvednem! Ezt önmagában nem mindig hiszem el, de hála Istennek, akik ezt nekem eddig mondták, azoknál az esetek döntő többségében láttam, hogy teljesen őszintén gondolják, és így is hiszik, ott van mögöttük az egész életüknek a mindennapokban megélt vallásossága.

Akik sokat szenvednek, azok azt is hangoztatják: Jézus csak három órát szenvedett a keresztfán, ők viszont egy életen keresztül...

Jézus szenvedésének nyilván más volt a mélysége, hiszen az egész világért szenvedett, ugyanakkor az is tény, hogy mindenki a saját szenvedését érzi a legnagyobbak. Amit én naponta tapasztalok, hogy a szenvedésben is teljesen egyediek tudunk lenni. Van akinek a legegyszerűbb dolog segít, elmondunk együtt egy Miatyánkot, s látszik az arcán, hogy megnyugszik a szenvedésében. Másnak meg az segít, hogy ülünk a betegágya mellett, s megfogjuk a kezét. Megint másnak az, ha tudunk közösen a saját szavaival imádkozni.

Előfordul a szolgálatuk során, hogy valamelyik beteg dacosan elzárkózik önöktől, hogy hagyják békén Istennel?

Volt már rá példa, s ilyenkor tiszteletben tartjuk az elutasítását, és békén hagyjuk. Ennek sokféle oka lehet. Az egyik, ha valaki még olyan lelkiállapotban van, hogy képtelen elfogadni, feldolgozni a betegségét, az azzal járó szenvedést. Ilyenkor elvonulunk, de jelezzük neki, hogy itt vagyunk, benézünk azért holnap is, és akkor csak intsen, hogy jöjjünk, vagy rám is üzenhet, ahogyan ő szeretné. Nyilván adódhat később olyan helyzet, amikor a minket elutasító beteg azt szeretné, hogy keressük fel és beszéljünk vele Istenről is. Ami nagyon fontos a mi hivatásunkban, hogy tartsuk tiszteletben a másik ember szabadságát, érzéseit. A kórházban különösen nem szabad visszaélni ezekkel, hiszen a beteg fekszik, a helyzete kiszolgáltatott, még a papucsát sem tudja hozzám vágni. Ezért nem szabad, hogy a megtérítésére törekedjem. Ha nem elég felhívás a beteg számára az én, a munkatársaim meg a többi hívő jelenléte, akkor

nem hiszem, hogy ennél sokkal többet kell tennem. Felkínáljuk a lehetőséget, s ha a beteg megkérdezi, hogy miért vagyok ott közöttük, miért csinálom mindezt, akkor elmondom neki, hogy azért, mert szeretem az Úrjézust, magát is meg a többieket is, ezért. Ha ez érdekli őt, akkor beszélhetünk részletesebben is. Az viszont visszaélés, ha elkezdünk térítgetni a kórházakban.

Mire gondol konkrétan?

Nagyon sok lelki irányzat képviselőivel találkoztam már a kórházban, és van aki már a kórterem ajtájában azzal köszön be, hogy ki szeretne az Istenről beszélgetni? Általában erre nagyon kevesen jelentkeznek. Nem lehet az ő nevével ilyen direktben benyitni a házba. A mai ember inkább arra nyitott, hogy személyes emberi megszólítás érje, és azon keresztül tud aztán válaszolni az Istennek a megszólítására is. Előfordulnak abszurd helyzetek. Egy hál Istennek nem hozzánk tartozó kórházi segítő még köszönés előtt meghintett mindenkit szentelt vízzel a kórteremben, és utána közölte, hogy jött mindenkit meglátogatni. Ez meglehetősen durva beavatkozás a másik ember életébe, s kárt okoz a lelkében, még akkor is, ha valamiféle kegyelmet közvetített. Egy másik esetben pedig egy nagyon lelkes amatőr segítő hamvaszszert akivel csak találkozott a kórházban, azt automatikusan meghamvaszta, keresztet rajzolt a megszentelt hamuval a homlokára. Másnap a lelkigondozót megkérdezte a liftesfiú, ugye nem lesz ettől semmi bajom? Semmit nem tudott kezdeni ezzel a jellel, hiába, hogy szentelmény, meg az Isten világához kapcsolódó jel, a mai ember annyira profán és szekularizált, hogy számára ez semmit nem jelent. A hagyományos eszközökkel nem tudjuk megszólítani, inkább csak belerontunk, de ennek több a kára, mint a haszna.

Az utóbbi időben egyre többször vetődik fel az emberhez méltó halál, hogy egy idő után már értelmetlen a szenvedés, súlyosan csorbul az ember méltósága, és ilyenkor vetődik fel az eutanázia fogalma. Mi erről a véleménye?

Ez nagyon nehéz kérdéskör, s ebben megint ott van a mai embernek a kényelemszeretete, és az is, hogy mennyire nem tudunk beszélni és gondolkozni sem a halálról. Estéknként a főműsoridőben minél több gyilkosságot látunk a tévében, a terroristáktól kezdve az akciófilmekig, s annál kevésbé tudunk a halálról beszélni. Az közhely, hogy az emberek nem a haláltól szoktak félni, hanem az előtte lévő szenvedéstől. Nem véletlenül van annyi vallásos – köztük a legtöbb keresztény – hospice, amikor foglalkoznak a haldoklókkal, a halál előtti állapot megélésével. Lásd Teréz anyának a szolgálata Indiában, amelynek ott előtte nem volt ennek kultúrája. Minél inkább meg tudjuk teremteni a halál előtti szenvedésnek a méltóságát, annál kevesebben fognak hivatkozni arra, hogy az eutanáziával megadják a lehetőséget az embernek a méltó halálra. Ha a beteg megtapasztalja, hogy ott van mellette valaki, akár még a súlyos fájdalmakban is, akkor nem hiszem, hogy megújítaná az esetleges kérését, hogy hajtsanak végre rajta eutanáziát. Nyilván könnyebben beszél erről az ember, ha nem él halálos szenvedésben. Nem tudom elképzelni jelenleg, hogy ha én halálos beteg leszek, akkor mire fogok gondolni, hogy fogok érezni. A téma kutatói is ezt mondják azonban, a legfontosabb, hogy legyen ott valaki a beteg mellett a szenvedései közepette. S amit én is tapasztaltam, hogy ha egy hozzátartozó ott ül hosszú ideig a szeretett haldoklója mellett, akkor gyönyörű szeretetkapcsolat alakul ki közöttük. Olyan, amelyben nincs helye az eutanáziának, sem a betegnek, sem a hozzátartozónak nem jut ez eszébe.

Melyek azok a legfontosabb kérdések, problémák, amelyekkel szembesülnek a szolgálatuk során?

A legnagyobb kérdés az emberség kérdése, az, hogy mennyire éljük meg azt, amit bibliai arany szabályként is szoktunk emlegetni, hogy valóban meg tudjuk-e tenni azt a másikkal, amit szeretnénk, hogy velünk is tegyenek az emberek? Tegyük fel, valaki csak azért jár be dolgozóként a kórházba, mert muszáj, mert ez a munkája, máshol nem tudott elhelyezkedni, s ő hogyan képes kitekinteni ebből a világból a szenvedő emberre? Hogyan képes együttérezni vele? Hogyan tudok hozzátartozóként tekinteni a betegre, esetleg arra gondolok, hogy igazán

meghalhatna már, mert el kéne adnom a házát, hogy pénzhez jussak? Vagy éppen a szeretet, a szájalom kerekedik felül bennem, meglátom a betegben a szenvedő Krisztust? Meddig tart az embertelenségem, hol van ebben az egészségügy helyzete, s hol az én személyes felelősségem? Mi pedig, akik a kórházlelkészi szolgálatot végezzük, jelek kellene, hogy legyünk. Én is, mint pap, látják, hogy papi civilben vagyok, amely fölött fehér köpeny van, szándékosan próbálok jel lenni a kórházakban, beteg és dolgozó számára egyaránt. Érdekes módon, amikor nincs rajtam papi ruha, akkor is rájönnek, hogy pap vagyok, még azok is, akikkel először találkozom. Nem járok mindig papi ruhában, éppen azért, mert nem akarom kiváltani az emberekből a bennük az egyház irányában meglévő negatív előítéletet, hiszen ez akadályozná a segítő kapcsolat kialakulását. Azt többször megtapasztaltam, hogy amikor nem a hagyományos módon öltözöm papnak – papi civil van rajtam, de fehér ing –, akkor rengeteg, az Isten, az egyház, a papok felé irányuló kérdést váltok ki belőlük, de egészen jó értelemben, mintha reverendában, vagy fekete ingben jelennék meg.

Említette, hogy a betegek hozzátartozóival is tartják a kapcsolatot. Mi a célszerű, ha hármásban beszélgetnek, vagy ha külön-külön? Vagy esete válogatja?

A legjobb, ha külön beszélgetünk a betegekkel, illetve a hozzátartozókkal. Előfordul persze az is, hogy együtt, hármásban. Van egyfajta méltósága annak, amikor együtt imádkozunk a betegek szentségének a felvételekor. Voltam már olyan helyzetben, amikor népes családdal történt ez meg. Megtörtént többször is, hogy amikor megjelentem, a beteg és a hozzátartozó meghittent beszélgetett, de érezni lehetett, hogy szükségük van rám. Akkor utaltam rá, hogy milyen szép szeretetkapcsolat van közöttük, s ez erősítette őket. Azért kell mégis többnyire külön-külön beszélgetnem a beteggel, illetve a hozzátartozóval, mert más és más problémájuk van, még ha azok össze is függnék egymással. A hozzátartozó gondja az, hogyan tudja elviselni a másik szenvedését, a betegnek viszont az, hogy mi lesz a másikkal, akit ő itt hagy esetleg ebben a világban. Van a papnak egyfajta egymás felé terelgetős szerepe is, különösen akkor, amikor régóta meglévő feszültség, magukban hordozott sérelmek vernek éket a beteg és a hozzátartozó közé. Ilyenkor is arra törekszünk, hogy megvilágítsuk, mennyivel nagyobb érték rejlik abban, amit egymásnak tudnak adni szeretetben, megértésben, mintha folyamatosan távolodnának egymástól. Általában sikerül legalább elindítani őket egymás felé. Vannak persze sajnos olyan esetek is, amikor olyan mélyek a beteg és a hozzátartozó közötti sebek, hogy képtelenek vagyunk kitisztítani és betemetni azokat.

Mennyire gyötrődik ilyenkor a két fél lelkiismerete? Hiszen már nincs sok idő az egymásnak okozott sérelmek jóvátételére...

Nagyon erősen megszólal ilyenkor a lelkiismeret az emberben, gyakran szinte elviselhetetlenül. Ugyanakkor sokszor annyira őszintén meg tudják bánni az egymás ellen elkövetett vétkeiket, hogy az még a kívülálló számára is érzékelhető a tisztulási folyamat, s ha az utolsó pillanatokban is, de újra egymásra talál beteg és hozzátartozó.

Ha valakit fiatalon, élete teljében dönt le váratlanul egy súlyos betegség, akkor mi vigasztalót tudnak mondani neki?

Ez sokkal tragikusabb helyzet, mint amikor egy idős, beteg ember távozik a földi világból. Nagyon nehéz dolog ez. A betegségek is gyorsabb lefolyásúak fiatalabb korban. A közelmúltban egy fiatal családanya került ilyen helyzetbe, két hónapig szenvedett, s a fájdalmait látva még az ápolók is zokogtak körülötte, nem értették, hogy miért kell ennek a fiatal családanyának meghalnia. Ilyenkor csak annyit tehetünk, hogy végig a beteg és a hozzátartozó mellett vagyunk, együtt érzünk velük, s mutatjuk feléjük Istennek a szeretetét. A tragédia értelmét azonban nem tudjuk megmagyarázni nekik. Amit Isten sem árult el, azt én hogy tudnám elmondani a hozzátartozóknak. Az ehhez hasonló esetben a hozzátartozók gyakran fordulnak vádlón Isten felé. Ez nem Isten megtagadását jelenti, hanem természetes igény a fájdalom magyarázatára. Hangsúlyozom, hogy ilyen esetekben a szeretetünkkel állhatunk a gyászoló hozzátartozók mellett, s minél intenzívebb ez a szeretet, annál közelebb

kerülhetnek ők Istenhez, még a múlhatatlannak érzett fájdalmukban is. Előfordul azonban az is, hogy a súlyosan megbetegedett fiatalnak rendkívül erős és érett a hite, s elfogadja a helyzetét, mint Isten titokzatos akaratát.

A sok szenvedést látva erősödik, vagy gyengül az Ön hite?

A mi szolgálatunk nagyon ki tudja fárasztani az embert. Naponta folyamatosan találkozni a szenvedéssel, s a szenvedők sorsát egy kicsit a vállamra venni, és hordozni, szép, de nehéz feladat. Gyakran rácsodálkozom egyes betegek hitére, a lelkierejükre, s én magam is épülök általuk. Vannak nagyon szép helyzetek. Ludányhalászikban van egy elmeszociális otthon, amelyben pszichiátriai betegek élnek, fogyatékosok is, van külön addiktológiai részlege is. Van különálló kórházkápolnája, amelyben hatvanan is elférnek. Újabban mégis az egyik épület nagytermében tartjuk a szentmiséket. Az otthon lakói közül sokan csak négy-öt éneket tudnak a Szent vagy, Uram-ból, de azt annál lelkesebben éneklük. Amikor az egyik alkalommal - még a kórházkápolnában -, ott álltam szemben velük, és láttam, hogy a betegségtől eltorzult hanggal és arccal próbálnak fantasztikus lelkesedéssel énekelni, akkor arra gondoltam, hogy mennyire szereti őket az Isten. Ez látszott az egész arcukon, a boldog tekintetükön.

Riporter: Bodnár Dániel.

Megjelent: Vigilia 2012/4 301-310